

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 104:3

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Anzel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr E. T. v. d. Born, Helpman (Gron.); Dr C. Bouma, 's-Gravenhage; Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Zevenhoven; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr D. van Dijk, Groningen; Dr K. Fernhout, Baarn; Dr W. H. Gispert, Delft; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Herksen, Ermelo; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; A. Janse, Biggkerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr J. v. d. Linden, Tzum; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Drs Joh. Luijkenaar Francken, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wanswerd; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; D. Stroot, Bussum; J. Strikwerda, Dokkum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa.; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr C. Veenhof, Harkstede; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Jan Zwart, Zaandam.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: De historische maatstaven van het nationaal-socialisme. — De Buchman-beweging. I. — Uit de Schrift: De triomf van den „heaven der liefde“ over den „berg der ergernis“. — Kerkelijk Leven: Kerk-splitsing: een „geloofstuk“ en geen „waagstuk“. Geen praat langer — maar daad. II. Over de Buchman-beweging. Efraim en Juda. — Lit. en Kunst: Geerten Gos-aert over het begrip „dichtkunst“. — Uit het Pol. en Soc. Leven: De „Mythus“ en Jezus. — Het Boek v. d. Week: Bij het vierde eeuwfeest van Calvijn's Institutie. — Muz. Kroniek: Sweelinck's Psalmen. — Brief uit Amerika: De „General Assembly“. — Persschouw. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

De historische maatstaven van het nationaal-socialisme.

In een vorig artikel („De geschiedenis onder nieuwe belichting“) is met enkele voorbeelden aangetoond, welke resultaten de nieuwe Duitse geschiedbeschouwing oplevert. Detail-kritiek bleef daarbij achterwege. Zij is vrijwel onbegonnen werk. Het baat weinig, wanneer het onkruid afgesneden wordt, indien de wortels onaangestast blijven. Beroep op de geschiedenis heeft zelden bewijskracht tegen een richting, die zweert bij het instinct, en niet vraagt naar instemming maar naar geloof. Al kan ik honderd gevallen bijbrengen, waarin de theorie door de feiten wordt gelogenstraft, dan zal men zich op het honderd en eerste geval beroepen dat wel met de theorie schijnt te strooken, en zich daarmee vergenoegen. Elke ketter vindt in de geschiedenis zijn letter, en kijken wij ten slotte niet allen door een gekleurde bril?

Daarom willen wij, ten besluite van deze opmerkingen over de geschiedenis in het Derde Rijk, alleen nog letten op de grondmotieven, die in het geding zijn, en waarvan de aanvaarding of de verwerping den doorslag geeft bij de beoordeling. Op ras, volk en leider dus als de goederen, welke waarde het geschiedenisonderwijs op den voorgrond moet brengen, en als de maatstaven waaraan de betekenis van historische personen en gebeurtenissen wordt afgemeten.

In de eerste en voornaamste plaats: het ras of het bloed. Hier ligt de spil van het heele systeem. Het bloed immers bepaalt de waarde van den mensch. Men hoeft b.v. Rosenbergs geschriften slechts even in te zien, om te beseffen, hoe groot gewicht hij toekent aan de bloedszuiverheid.¹⁾ Zij wemelen van uitdrukkingen als bloedsverbondenheid, de wet van het bloed, het bloedig-roode werkelijke leven, enz. „Bloediger“ taal dan de zijne is niet denkbaar, en een „bloediger“ geschiedbeschouwing evenmin.

Immers, door heel de historie heen klinkt, voor wie ooren heeft om te hooren, de stem van het bloed. „Een nieuw, rijk en kleurig beeld van de geschiedenis van mensch en aarde begint zich heden te onthullen, wanneer wij eerbiedig erkennen dat de verhouding van bloed en omringende wereld, van bloed en bloed, het diepste verschijnsel vormt dat voor ons denken toegankelijk is, en dieper te zoeken en te vorschouwen is ons niet ver-gund.“ (Rosenberg).

Vandaar dat niet slechts van levenden de „Ah-nenschein“, het bewijspapiertje van onverdacht Arische afstamming, opgevraagd wordt, maar dat ook op de historische personen dit criterium wordt toegepast. De laatste drijfkrachten der geschiedenis, die het Marxisme in de economische verhoudingen, rationalisme en humanisme in het denken en willen van den mensch zoeken, liggen voor het nationaal-socialisme in het bloed en in de zuiverheid van ras.

1) Ik mag hier, ter aanvulling van mijn betoog, wel ver-wijzen naar de grondige kritiek op Rosenbergs ideeën, in dit blad, door Ir ter Brugge.

Dit bepaalt onmiddellijk ons standpunt. Want wel klinkt ook voor den Christen door heel de historie de stem van het bloed; doch alleen van dat bloed, dat betere dingen spreekt dan het bloed van den mensch. De diepste insnijding in de geschiedenis volgt niet de lijn, die loopt tusschen de rassen met hun verschillend bloed, maar valt samen met de groote scheiding die God maakt tusschen hen die al dan niet deel hebben aan het bloed van Golgotha.

Natuurlijk is hiermee niet gezegd, dat de ras-verschillen in de geschiedenis geen rol spelen. Dat het mensdom is geschapen uit éénen bloede, is een postulaat van christelijke geschiedbeschouwing. Maar in het ontstaan der verschillende rassen ligt eveneens Gods bestel. Voor de verklaring van vele historische verschijnselen (denk b.v. aan de botsingen tusschen Oostersche en Westersche volken) is het noodig, wel ter dege met de ras-verschillen rekening te houden. Maar van daar tot een leer, die van de heele geschiedenis (niet, als het historisch-materialisme, een klassen-, doch) een rassenstrijd maakt, is een zeer groote stap.

De gevolgen liggen voor de hand. De geschiedenis, aldus misvormd, moet gebruikt worden om den kinderen op de scholen deze denkbeelden in te prenten. De geschiedenisles zal hen overtuigen van de superioriteit van het Germaansche ras, en hen leeren neerzien op menschen van ander ras als op wezens van een lager soort. Maar vooral: 't zal hen opleiden tot een rasvergoding, waarbij voor den Christus der Schriften, in Wien immers noch Jood noch Griek is, geen plaats overblijft.

Nauw verbonden met deze eerste is de tweede maatstaf: de „volksche“, of nationale. Deze begrippen zijn niet identiek: onder „volksch“ vallen ook de Duitschers buiten de landsgrenzen, en zelfs de niet-Duitsche Germanen worden soms daarin opgenomen. Hoe dit zij, de nadruk ligt hier op het „deutsche Wesen“, in tegenstelling alweer tot het marxisme met zijn proletarische verbroedering, en tot het slappe internationalisme en pacifisme, dat ook in andere landen in de laatste jaren een reactie tegen zich heeft zien ontstaan.

Op zichzelf kan natuurlijk dit aansturen op herleving van de nationale gedachte slechts toegejuicht worden. Waar zal de jeugd vaderlandsliefde bijgebracht worden, indien niet tijdens de geschiedenis-les? En de befaamde versregel: „Dankt nu God en zijt verblijd, omdat gij Nederlander zijt“, is, wanneer men haar losmaakt van de naieve zelfgenoegzaamheid waaruit zij opkwam, zoo belachelijk niet, als men haar voorgesteld heeft.

Maar de zaak komt anders te staan, wanneer dit kweeken van vaderlandsliefde geschiedt in nationaal-socialistische geest. In Duitschland heeft vóór, maar vooral ook in het begin van den wereld-oorlog, vaak de neiging bestaan om het Duitse volk als een soort uitverkoren volk Gods te beschouwen: Met verbodde kracht, maar van den religieuzen grondslag ontdaan, is deze stemming thans teruggekeerd. Het Duitse volk immers is de zuiverste belichaming van het superieure Germaansche ras. Vandaar, gegeven de betekenis van het ras als hoogste maatstaf voor de waarde-bepaling van den mensch, een overspanning van de nationale gedachte en een verheerlijking van het „Deutschtum“, waarbij alle andere goederen op het tweede plan komen.

Ook b.v. het Christendom: dat kan slechts aanvaard worden, in zooverre het genationaliseerd is en zich bij de Duitse geestesgesteldheid kan aanpassen. Als Christus komt tot ieder persoon, en als Hij komt tot de menschheid, dan heeft Hij voor het nationaal-socialisme Zijn roeping gemist, want boven ik en menschheid gaat in waarde ver-uit „das blutmäszig gebundene Volkstum“, het idool in de religie van het bloed.²⁾

2) Vgl. de uitspraak van Hauer, leider der „nieuwe heidenen“: „Wij willen van geen andere Heilige Schrift weten dan die van de Duitse geschiedenis“.

Ten slotte de derde maatstaf: de leiders- of heldengedachte. Het geschiedenis-onderwijs krijgt tot taak om de jeugd op te wekken tot heldenverering. Ook hier duikt de rassenleer weer op. Immers, de held en de leider zijn specifiek-Germaansche verschijningen, monopolie van het Arische ras. Vandaar de krampachtige pogingen van Rosenberg e.s. om van ieder groot man uit het verleden te bewijzen, dat hij Arisch bloed in zijn aderen had.

Wie is in deze beschouwing een groot man? Hij, in wien het wezen van het volk als het ware ge-personificeerd is. Naarmate hij zuiverder uitdrukking geeft aan wat met den aard van het volk overeenstemt, naar die mate stijgt ook zijn beteekenis. Het heil des volks wordt hier letterlijk de hoogste wet.

Op dien grond bepleit b.v. Rosenberg een eerherstel van de christenvervolgers Diocletianus en Julianus den Afvallige: als ware „leiders“ bestreden zij het christendom, dat immers de fundamente van de Romeinsche staatsgemeenschap ondergroef. En op dienzelfden grond wordt op dit oogenblik in Duitschland aan Hitler een vereering bewezen, die in haar excessen soms godslasterlijke vormen aanneemt.

Dit zijn dan de maatstaven, naar welke het Duitse geschiedenis-onderwijs zich zal hebben te richten. Geen wonder, dat men in evangelische kringen gaat inzien, wat hier op het spel staat.

„Er is één ding“, zei onlangs de rechtzinnige theoloog Dibelius in een redevoering over de rol van het christendom in de Duitse geschiedenis (ik citeer het verslag in „De Rotterdammer“): „Er is één ding, dat wij echter onder alle omstandigheden moeten eischen: dat onze geschiedenis betrouwbaar wordt weergegeven. Elke vervalsching van de geschiedenis moet later duur betaald worden! Wij protesteerden tegen een tendentieuze weergave der geschiedenis... Wij staan thans voor een groot opgezette poging, te bewijzen, dat het christendom een rustverstoorder is in de Duitse geschiedenis. Men wil ons van dezen „Fremdkörper“ vrijmaken om ons dan tot een nieuw heidendom op te voeren.“

H. SMITSKAMP.

Naschrift. De afzetting van Prof. Oncken, waarvan in het eerste dezer artikelen sprake was, heeft intusschen nog een naspel gehad. In het laatste nummer der „Historische Zeitschrift“, het geschiedenis-tijdschrift bij uitnemendheid, komt de redacteur Friedr. Meinecke op tegen de onwaardige aanvallen, waaraan Oncken van nationaal-socialistische zijde heeft blootgestaan. In verband daarmee verdedigt hij de oudere generatie van historici, die trouw wil blijven aan de wetenschappelijke traditie waarin zij opgegroeid is. Met recht mag men echter betwijfelen, of Meinecke's woorden iets uit zullen werken. Hij ver-tegenwoordigt een geslacht, dat in Duitschland aan het uitsterven is.

De Buchman-beweging. 1)

I.

De geschiedenis der kerk is er enerzijds ook een van gedurige menschelijke ontrouw geweest.

Reeds in het Oude Testament wordt u in tafereel na tafereel geteekend, hoe dat Israël, dat de Heere verkoren en geroepen en met de keur van Zijn genadegaven overladen had, het verbond breekt, de liefde van zijn God veracht en zich tot de vreemde goden begeeft, om deze aan te hangen en te dienen.

En als straks door middel van den arbeid der

1) In eenigszins uitgebreiden vorm volgt hier het referaat, dat door mij op den Theol. Schooldag, 20 Juni 1935, te Kampen gehouden werd.
E. D. K.

apostelen de nieuwtestamentische kerk in de wereld geplant is, herhaalt zich hetzelfde droeve spel vele malen. Door elke eeuw gaan de rouwklagers rond, die weenen om het goud, dat verdonkerd werd, en over het gruis, waartoe de heerlijkheid van Sion vermalen zijn. Geklaagd wordt dan over de vervalsching van het evangelie en de verlatenheid van de belijdenis der vaderen; over den gedoofden ijver en de geringe liefde; over de wereldwijking van het leven en het verlaten der oude paden; over de afnemende belangstelling voor de geestelijke dingen.

En niet alleen menschen, maar bovenal uw God zelf klaagt dan van den hemel. De vele klachten Gods, die in den Bijbel aangeheven worden, zijn ook in dezen zin het eeuwige Woord des Heeren, dat zij waar zijn in elken tijd, en in iedere eeuw bestaansrecht hebben: Och! had naar Mijn raad zich Mijn volk gedragen! Och! had Israels zaad op Mijn effen paaen ijvrig willen gaan naar Mijn welbehagen!

Het ware troosteloos, indien dit het eenige zou zijn, dat door ons kan worden getuigd. Maar de geschiedenis der kerk is er anderszits ook een van onuitputtelijke genade en van heilige, onkreukbare goddelijke bondstrouw. Hij laat niet varen de werken Zijner handen. Hij gedenkt aan Zijn verbond tot in duizend geslachten. Hij heeft aan de gemeente als haar Hoofd den opgestanen en verheerlijkten Christus gegeven; en deze Christus, eenmaal gegeven zijnde, blijft gegeven. Door Zijn kracht wordt de kerk telkens als uit de dooden opgewekt. Hij laat door Zijn Geest Zijn nieuwe opstandingsleven ingolven in haar doodsmoerassen, om ze toch nog te maken tot een rivier Gods, vloeiende en springende tot in het eeuwige leven.

Gods trouw aan Zijn Verbond betoont zich ook hierin, dat, wanneer het bondsvolk Hem verlaten heeft, Hij het weer opzoekt en Hij door Zijn Geest mannen verwekt, die de reformatie ter hand nemen en die de kerk uit haar verval, hetzij in leer, hetzij in leven, hetzij in beide, oprichten en tot haar oorspronkelijke zuiverheid terugvoeren willen. Want reformatie, in welken tijd en onder welke omstandigheden ook ondernomen, vertoont vooral deze drie karaktertrekken.

Reformatie richt zich allereerst op het bondsvolk zelf. Zij brengt in het huis Gods, hetwelk is Zijn gemeente, op de plaats van dwaling en zonde, die binnendrongen, weer waarheid en heiligheid.²⁾

En dan niet een nieuwe waarheid en een nieuwe heiligheid. Want reformatie wil voorts de oorspronkelijke leer en den oorspronkelijken dienst van God herstellen. Zij keert tot het uitgangspunt weder, niet om daarbij te blijven staan, maar om, met de Schrift in handen, vandaar uit den zuiveren ontwikkelingsgang terug te vinden en zich daarop naar de toekomst heen te bewegen.³⁾

En zij doet dit ook, omdat reformatie ten derde altijd ten doel heeft om, vanuit de gezuiverde en herstelde kerk als centrum, het heele wereldleven te heiligen en te vernieuwen en tot zegen te zijn.

Naast zulke reformaties hebben zich echter ook herhaaldelijk revivals of opwekkingsbewegingen voorgedaan.

Nu is een revival op zichzelf geen specifiek Christelijk verschijnsel. Het moet ook voorkomen in de heidense godsdiensten, en met name in die van Indië en China.⁴⁾ Maar desmetteniettemin schijnt er geen religie te wezen, die zoo rijk is aan opwekkingen als de Christelijke. Vooral het einde van de achttiende- en het begin van de negentiende eeuw zijn in dit opzicht bijzonder vruchtbaar geweest. Zoowel in Amerika als in Engeland, zoowel in de Scandinavische landen als in Frankrijk, in Beieren, Württemberg en de verdere Staten van Duitschland, in Zwitserland en Nederland hebben zij zich ontwikkeld en voortgeplant.⁵⁾

Deze revivals vergelijken de kerk- en wereldgeschiedenis bij voorkeur met het ritme van de zee, waar vloed en eb, het aan- en wegvloeden van het water, elkaar gestadig afwisselen. Deze beeldspraak drong ook bij ons binnen en wordt in sommige kringen speciaal gebruikt om het leven van den individueelen geloovige ermee te typeeren.

Toch moeten wij met dergelijke beeldspraak voorzichtig zijn.

Vooreerst gebruikt de Schrift haar nergens; en verdient het nog altijd aanbeveling, om voor de geestelijke dingen geen andere beelden en gelijkenissen in te voeren, dan door haar aan de hand worden gedaan.⁶⁾

Daarbij deugt het beeld als beeld niet, omdat het niet duidelijk maakt, wat er precies mee wordt bedoeld. Gij kunt u niet altijd aan den indruk ontworstelen, dat hierbij vooral aan de deining, de verheffing en inzinking van het gevoelsleven wordt gedacht.

Bovendien deugt het heelemaal niet als beeld om de geschiedenis er mee te typeeren. Want bij 't strand der zee gebeurt niets. Er heeft wel eindeloos afwisseling, maar geen vooruitgang of ontwikkeling plaats. Er wordt geen historie gemaakt. Het blijft daar, zooals het er altijd was.

En, wat erger is — de beeldspraak van eb en vloed ontleent aan het verval der kerk zijn schuldig karakter. Zij wekt de gedachte, alsof wij daarin met een natuur-noodwendigheid te doen hebben, waaraan wij niets verhelpen konden en waarin ook niemand van ons verandering kan brengen. Zij heeft in onze kringen de antinomische idee gesteund, alsof in de weg- en aandeining der gevoelswateren een kenmerk van de echtheid des geloofs zou bestaan; en zij heeft bij de revivalisten de aanmatiging bevorderd, alsof geestelijke opwekkingen regelmatig en wetmatig moeten weerkeren, zoodat wij van te voren aan den stand van de wereld-zee reeds kunnen opmaken, of het weer weldra vloed worden moet. Heeft bij voorbeeld in 1909 James Burns niet geprofeteerd, dat de kerk van Christus niet aan den vooravond van haar ondergang, maar aan dien van haar herleving stond, en dat even zeker als de dag komt, wanneer de lange nacht ten einde is, zoo ook na dezen tijd een revival moest komen? „Niets in de wereld is zekerder dan dit”.⁷⁾

Doch ook afgedacht hiervan, verschillen reformatie en revival aanmerkelijk van elkander. Het laatste begint in den regel niet in-, maar buiten de kerk. Het neemt den historischen draad niet op, om daaraan verder te spinnen, maar werkt altijd min of meer als een geestelijke revolutie; terwijl het eindelijk niet vanuit de kerk de wereld christianiseeren, maar vanuit de bekeerde wereld de kerk uit haar slaap opwekken wil.

Als zulk een revival heeft zich in de laatste jaren bij ons ook aangediend de Buchman-beweging. Sinds de Middeleeuwen zou het in het wereldgetij reeds drie malen, telkens om de ongeveer twee eeuwen, vloed geweest zijn en elk nieuw hoog getij was tegelijk een nieuw revival van den Heiligen Geest.

Eerst kwam de vloed op in Franciscus van Assisi, die de menschen zocht te bevrijden van hun gebondenheid aan de stoffelijke dingen. Daarna verhiel hij zich in Luther, om de kerk te verlossen van de overheersching door menselijke instellingen en dogma's. Toen kwam hij opzetten in John Wesley, om haar uit haar slaap en doodschheid te doen opstaan. En nu stroomt hij aan in de Buchman beweging.⁸⁾ Wat Franciscus voor de veertiende, Luther voor de zestiende, Wesley voor de achttiende eeuw geweest is, zal Dr Frank Buchman voor de twintigste zijn.

Deze beweging laat uitteraard ook onze kringen niet onbewogen. Zij heeft zich daar reeds zoozeer laten bemerkten, dat partij-kiezen onvermijdelijk is geworden. Zij heeft zich met zulk een overtuiging aangediend als het geneesmiddel bij uitnemendheid voor de nooden van onzen tijd; haar stem gaat zoo krachtig ook tot onze kerken en tot ons als haar leden uit, om de tot nog toe bewandelde paden te verlaten en voortaan op haar wegen te wandelen, dat met allen ernst de vraag onder de oogen moet gezien: brengt de Buchman-beweging inderdaad reformatie dan wel deformatie? Is zij terugkeer tot-, of verlaten van het oorspronkelijke Christendom? Beteekent zij ware of valsche ontwikkeling? Menschen-cultuur van beneden of regeneerende kracht Gods van boven? Moet zij uit den Heiligen Geest of uit andere factoren verklaard?

Het is deze kernvraag, die de volgende artikelen willen trachten te beantwoorden. Maar daartoe zal het noodig zijn, dat de Buchman-beweging eerst in haar meest typeerende beschouwingen en praktijken geteekend wordt.

E. D. KRAAN.

7) t. a. p. 47.

8) Harold Begbie, Life changers, 161.

UIT DE SCHRIFT

De triomf van den „heuvel der liefde” over den „berg der ergernis”.

„Maar één stam zal hij hebben, om Mijns knechts Davids wil, en om Jeruzalems wil, de stad, die Ik verkoren heb uit alle stammen van Israël”.

.... „maar Ik stel hem tot een vorst al de dagen zijns levens, om Mijns knechts Davids wil, dien Ik verkoren heb....”

1 Koningen 11:32, 34 b.

In dit woord gloeit ons het licht der genade tegen, brekend door den rook van het oordeel heen. Ja, hier triomfeert de heuvel der liefde

over den berg der ergernis. Hier triomfeert Gods werk over en ondanks het bederf en het geknoei der menschelijke zonde. Hier openbaart zich de kracht van het Verbond. Dus zwijgen we, en hopen...

Zwijgen?

Hopen?

Indien wij als menschen, natuurlijke menschen, die niet onderscheiden kunnen de dingen, welke des Geestes Gods zijn, treden tot de geschiedenis, in 1 Koningen 11 ons vermeld — ach, is dan ons oordeel niet spoedig gereed?

De berg der ergernis — in dezen naam vinden we de saamvatting van Salomo's zondige offerpraktijken, zijn defekt-raken van zijn gang achter den HEERE, zijn afgoderij, — hoe wordt daarin het Verbond gesmaad!

„Berg der ergernis”, zoo heet in de traditie één der toppen ten Oosten van Jeruzalem, waar Salomo offerhoogten heeft gebouwd voor de drie vreemde goden, de Fenicische Astarte, de Moabitische Kamos, de Ammonietische Milkom — dit onder den invloed van zijn vrouwen, en (waarschijnlijk ook) van zijn talrijke handelsrelaties, bij „het klimmen van zijn finantiële ster” — dus van het zoeken eener ongeoorloofde synthese.¹⁾

Om deze afdwaling van het Verbond, en deze uitgliding uit het spoor der gerechtigheid, wordt nu de drager van het geestelijk koningschap in Israël (het symbool van het Messiaansche) zwaar gestraft: tien stammen zullen zich voegen aan onder het juk van een vleeschelijk koningschap, dat van Jerobeam, den naaet van het huis Jozefs, den Efraïmiet, door God niet verkoren — want Jeruzalem is de stad, van den HEERE zeer begeerd (zie Psalm 78 vs 67 en 68).

Berg der ergernis... ach, hoe diep is Salomo gevallen, en hoe is de glans van zijn geestelijk koningschap, het theocratisch koningschap, verbleekt! Toch zwijgen we, en hopen.

Waarom?

Omdat God de HEERE is de trouwe Verbonds-God.

En dat merken we op in die uitdrukkelijke uitspraak, welke Salomo niet alleen één stam laat, maar ook hem het koningschap persoonlijk doet behouden, over gansch het rijk: „Ik stel hem tot een vorst al de dagen zijns levens”.

Waarom?

Om Mijns knechts Davids wil!

Is dan David zoo veel? Is hij minder zondaar dan Salomo? Heeft hij grotere verdienste in het koninkrijk der hemelen?

Neen, neen. Het gaat hier niet om den mensch. Het gaat om God. Om Zijn Naam. Om Zijn Verbond. Om Zijn genade. Om Zijn liefde. Dus zwijgen we, en hopen.

Dus speuren we een klank van vergeving in deze pertinente beperking van het oordeel Gods over de afdwaling van Salomo.

Om Davids, Mijns knechts wil, — dat is: om Mijns Verbonds wil, ja hier openbaart zich de kracht van het Verbond. Dat Verbond der genade, met Abraham gesloten, en vernieuwd met David (zie 2 Samuël 7), o, hoe licht in de beloften aan David de glans van den komenden Messias door!

Salomo! van vergeving, rechtstreeks geschonken, lezen we niet — de „berg der ergernis” waar schuwt ons ernstig — maar dit welen we wel: aan den anderen kant van Jeruzalem dan de berg der ergernis ligt, waar gij wierook branden deed ter eer van vreemde goden, ligt de heuvel der liefde. En daar deed onze Heere Jezus Christus het reukwerk van Zijn eenige en volmaakte offerande branden, ter verzoening van de zonden der Zijnen, en ter bevestiging, besluiting en fundeering van het Verbond. En wanneer wij de profetie des HEEREN door den mond van Ahia nu herhalen, ziende op Christus en den heuvel der liefde... o God, trouwe Verbonds-God, Wiens barmhartigheden groot zijn! hoe kunnen we dan met een hard oordeel over Salomo en den berg der ergernis klaar staan? Vellen we niet met zulk een hard vonnis ons eigen oordeel? Zijn er niet in ons eigen leven talrijke bergen der ergernis? O God, Gods des Verbonds en des eeds, hoor toch naar onze smeeking, nu wij vluchten tot den heuvel der liefde, tot de uitgebreide Midde-laarsarmen, die rust beloven, hoor toch, en vergeef...

Doe ons zwijgen en hopen.

Voor Salomo.

Voor mij, armen zondaar, grootsten der zondaren, daartoe....

J. SMELIK.

1) Zie voor dit alles de verklaring op 1 Koningen 11, van Prof. Dr C. van Gelderen.

2) Dr A. Kuyper, Tractaat van de Reformatie der Kerken, 116.

3) Dr H. Bavinck, in: De Kerkhervorming (Gedenkschrift bij het vierde eeuwfeest), 7. (Dr K. Schilder in: Van 's Heeren wegen. De Afscheiding van 1834 op 10, 11 en 12 October 1934 te Utrecht herdacht), 44 v.v.

4) James Burns, M. A., Revivals, their laws and leaders, 2.

5) Zie hierover nader: James Stalker, Revivals of religion, art. in Hastings' Encyclopaedia of religion and ethics X, 753-757; W. Wendland, Erweckungsbewegung, art. in Die Religion in Geschichte und Gegenwart, II, 295-303; A. Bruckner, Erweckungsbewegungen ihre Geschichte und ihre Frucht für die christliche Kirche; C. G. Finney, Revivals of religion; R. A. Torrey, How to promote and conduct a successful revival.

6) Dr K. Schilder, Anthropomorphe prediking, in den bandel: Bij dichters en schriftgeleerden, 392 v.v.

Is de
bearbeid
in elkaa
salie ter

De gr
opzicht
heid de
worden
van een
land en
federatie

Elke k
heer, die
die op b
de rest
beheer,
Ziedaar

We he
met de
16 kerke
zoolang
zooewel
SCIULI
TATIE.

A. DE

Zoodri
binaties
ses en 5
in kwali
paling, c
een even
schuld e
men, ter
heeft, bij
paald.

De toe
overeen
kerk, wi
heeft aa
een even
Het pe
(onder e

We he
almeer
breidend
behooren
en word
verkoef
gevens v
lukkig h
verminder
stelling v
gerekend
centage

die eertij
hebben
stadswijk
gaan, dan
schuld d
kerken v
de cityke

B. DE

Daar is
schillend
samenwe

De vas
de ongec
worden m
geind. D
maatsch
die b
schapp

Naar d
het schul
wijkcom
verwach
ding van
post beva
zusterker

Sluit d
tekort, d
een colle
een der k
is, dan v
ken. Ma
natie voc

Elk des
kerk en
weet, wel
pelijke k
met de r
wat ze n
lijke uitg
sterke v
zwakke v
moederke
totaaluitg